

УДК 796.071:796.01.127

DOI <https://doi.org/10.32840/1992-5786.2022.85.38>**Є. В. Шепель**викладач кафедри фізичної підготовки та спорту
Національної академії Національної гвардії України**А. В. Симонік**кандидат біологічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету**В. О. Пономарьов**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету**К. В. Царенко**кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри фізичної терапії та ерготерапії
Запорізького національного університету**Є. О. Воронков**магістр кафедри фізичної культури і спорту
Запорізького національного університету

ОЦІНКА СФОРМОВАНOSTІ ПРОФЕСІЙНО-ПЕДАГОГІЧНОЇ КОМПЕТЕНТНОСТІ ФІТНЕС-ІНСТРУКТОРІВ

Сучасні стандарти вищої освіти засвідчують необхідність дослідження специфіки формування професійно-педагогічної компетентності педагога, зокрема йдеться про шляхи формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх фітнес-інструкторів. Мета дослідження – вивчення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів. Для виявлення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності працюючих фітнес-інструкторів проведено констатувальне дослідження, у якому брали участь 60 молодих (21–30 років) фахівців 20 фізкультурно-оздоровчих організацій Запоріжжя та Харкова. У процесі проведення дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів: діагностичні бесіди, цілеспрямовані педагогічні спостереження за поведінкою фітнес-інструкторів та їхніми відносинами зі споживачами послуг, експертну оцінку професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів роботодавцями, споживачами послуг та колегами, тестування професійних знань фітнес-інструкторів, дослідження сформованості критеріїв професійно-педагогічної компетентності з використанням діагностичних методик.

Отримані під час дослідження дані виявили загальний незадовільний стан сформованості професійно-педагогічної компетентності в працюючих фітнес-інструкторів. Велика кількість працюючих фітнес-інструкторів відчуває труднощі в професійній діяльності, що пов'язані з нестачею засобів педагогічної взаємодії зі споживачами; невмінням самостійно регулювати свою діяльність, а також неоптимальною мотивацією до професійної діяльності. Виконане дослідження вказало на необхідність цілеспрямованої роботи з реалізації педагогічних умов формування професійно-педагогічної компетентності на етапі навчання у закладі вищої освіти, що сприяла б підвищенню ефективності педагогічної складової їхньої професійної діяльності.

Ключові слова: професійно-педагогічна компетентність, фітнес-інструктор, стан сформованості, професійна підготовка.

Постановка наукової проблеми та її значення. Аналіз останніх досліджень. Сучасні стандарти вищої освіти засвідчують необхідність подальшого дослідження формування професійно-педагогічної компетентності педагога в цілому та засобів формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх фітнес-інструкторів.

Ця проблема отримала достатньо глибоке висвітлення в дослідженнях М. Василенко [1, 2], К. Максимової [7, 13], М. Приймак [9], А. Прими [10, 11], А. Сватъєва [12], Н. Хлуса [14], проте слід зазначити, що жоден із науковців не пропонує цілісного системного дослідження процесу формування професійно-педагогічної компетентності

фахівців спортивно-оздоровчої сфери, зокрема майбутніх фітнес-інструкторів.

Істотна відмінність умов їхнього професійного існування, обмежена незвичним для педагогічної взаємодії статусом замовників послуги, викликає необхідність наукового пошуку належного психолого-педагогічного інструментарію щодо вирішення суперечності між зростанням потреби в фітнес-інструкторах, здатних швидко, безконфліктно та продуктивно відродити й реалізувати соціальний і педагогічний потенціали тренерської професії на ринку фізкультурно-спортивних послуг, та відсутністю адекватних поставлених меті обґрунтованих педагогічних умов професійної підготовки.

У задоволенні потреби в зазначених фахівцях, їхній відповідній професійній підготовці є необхідність в аналізі стану сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів.

Мета дослідження – вивчення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів.

Виклад основного матеріалу й обґрунтування отриманих результатів дослідження. Відповідно до зазначеної мети приступимо до аналізу стану сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів. Дослідно-експериментальну роботу з формування професійно-педагогічної компетентності майбутніх фітнес-інструкторів організовано згідно з логікою наукового дослідження, яка передбачала поступовий рух від вивчення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності працюючих тренерів до впровадження та перевірки ефективності педагогічних умов формування професійно-педагогічної компетентності в майбутніх фітнес-інструкторів на етапі навчання у вищому навчальному закладі.

Для виявлення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності працюючих фітнес-інструкторів проведено констатувальне дослідження, у якому брали участь 60 молодих (21–30 років) фахівців 20 фізкультурно-оздоровчих організацій Запоріжжя та Харкова. У процесі проведення дослідження використано комплекс взаємопов'язаних методів: діагностичні бесіди, цілеспрямовані педагогічні спостереження за поведінкою фітнес-інструкторів та їхніми відносинами зі споживачами послуг, експертну оцінку професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів роботодавцями, споживачами послуг та колегами, тестування професійних знань фітнес-інструкторів, дослідження сформованості критеріїв професійно-педагогічної компетентності з використанням діагностичних методик.

Виходячи з особливостей інструментарію дослідження, воно включало «суб'єктивну»

й «об'єктивну» частини. «Суб'єктивна» частина дослідження професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів відбувалася в такому порядку. На першому етапі роботодавці, колеги та споживачі фітнес-послуг аналізували стан умінь, позицій, професійно-педагогічних якостей окремого тренера, на основі чого оцінювали кожен блок його професійно-педагогічної компетентності за 10-бальною шкалою. При цьому кожного інструктора оцінювали один колега, один представник роботодавця та три споживачі. Середній результат оцінки заносили у відповідну карту діагностики.

На другому етапі кожен фітнес-інструктор проводив самооцінку сформованості всього переліку критеріїв професійно-педагогічної компетентності за 10-бальною шкалою у відповідних графах карти самооцінки.

На третьому етапі здійснювали узагальнення результатів оцінювання експертів та самооцінки. Узагальнені дані, отримані на описаних вище етапах дослідження професійно-педагогічної компетентності працюючих фітнес-інструкторів, представлено в таблиці 1.

«Об'єктивна» частина дослідження сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів забезпечувалася складеним нами та описаним вище діагностичним комплексом, а також розробленими й апробованими тестовими завданнями.

Узагальнені результати дослідження сформованості професійно-педагогічної компетентності працюючих фітнес-інструкторів за об'єктивними показниками відображено в таблиці 2.

Отже, на основі результатів дослідження ми склали узагальнену характеристику пересічного фітнес-тренера в аспекті його професійно-педагогічної компетентності. Наводимо її нижче.

Пересічний фітнес-тренер:

- знає практичні аспекти спортивного фітнес-тренування;
- не знає психофізичних закономірностей тренування у фітнесі; типових станів психіки, що забезпечують тренувальну діяльність споживача фітнес-послуг; дієві засоби педагогічного впливу, що дають можливість забезпечувати тренувальну діяльність;
- уміє володіти собою під час професійної діяльності;
- не вміє знаходити оптимальний вихід зі складних професійно-педагогічних ситуацій; адекватно оцінювати результати педагогічної взаємодії; ставити перед собою завдання професійного саморозвитку та самовиховання; – має гуманістичну спрямованість на іншу людину – споживача фітнес-послуг; бажання працювати фітнес-інструктором;
- демонструє недостатню спроможність до

Таблиця 1

Узагальнені результати дослідження сформованості професійно-педагогічної компетентності працюючих фітнес-інструкторів за суб'єктивними показниками

Показник	Сер. бал	Станд. відх.
Самооцінка		
ціннісного ставлення до споживачів фітнес-послуг	7,15	1,31
особистісної значущості професійної діяльності	6,87	1,43
психологічної готовності до реалізації знань, умінь та навичок, що складають компетентність у професійній діяльності	7,94	1,43
знань із теорії та практики фітнесу	9,13	0,89
об'єктивно необхідних психологічних та педагогічних знань	6,25	1,42
умінь професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних ситуаціях	6,88	1,36
здатності емоційно-вольової регуляції професійно обумовлених дій	5,62	1,11
Оцінка роботодавцем		
психологічної готовності до реалізації знань, умінь та навичок, що складають компетентність у професійній діяльності	8,49	1,12
умінь професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних ситуаціях	4,85	2,26
здатності емоційно-вольової регуляції професійно обумовлених дій	6,21	1,61
Оцінка споживачами		
ціннісного ставлення до себе	4,09	1,59
умінь професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних ситуаціях	3,93	2,04
Оцінка колегами		
ціннісного ставлення до споживачів фітнес-послуг	4,41	0,80
психологічної готовності до реалізації знань, умінь та навичок, що складають компетентність у професійній діяльності	6,00	1,91
знань із теорії та практики фітнесу	8,59	1,21
умінь професійно-педагогічної взаємодії в різноманітних ситуаціях	4,40	1,73
здатності тренера до емоційно-вольової регуляції професійно обумовлених дій	4,03	2,03

співчуття та емпатію, неповне розуміння внутрішнього світу іншої людини;

- є зовнішньо мотивованим; психологічно готовим до професійно-педагогічної взаємодії;
- здатен виконувати професійні функції в стандартних умовах.

Оскільки означена характеристика стала результатом узагальнення даних, отриманих на великій кількості реально працюючих фітнес-тренерів, які є типовими представниками професії, вона відображає загальний стан сформованості професійно-педагогічної компоненти фахової готовності в цій категорії спеціалістів.

Одержані під час констатувального дослідження факти виявили загальний незадовільний стан сформованості професійно-педагогічної компетентності в фітнес-інструкторів. Зокрема, за результатами експертних оцінок роботодавцями, колегами, споживачами послуг та самооцінки виявлено, що велика кількість фітнес-інструкторів має труднощі в професійній діяльності, пов'язані з нестачею засобів педагогічної взаємодії зі споживачами фітнес-послуг; невмінням самостійно регулювати свою діяльність у межах виконання соціально-ціннісних завдань.

Особистісні характеристики виражаються в невмінні чітко формулювати свої думки, виступати перед аудиторією, вступати в дискусії, що свідчить про недостатньо розвинуті рефлексивні

здібності. На фоні задовільного володіння вузькопрофесійними знаннями, уміннями й навичками фітнес-тренери демонстрували другорядність саморозвитку професійно-педагогічної компетентності для подальшої професійної кар'єри.

Висновки й перспективи подальших досліджень. Проведений аналіз вивчення стану сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів дав підставу зробити такі висновки:

1. За результатами самооцінки та експертних оцінок роботодавцями, колегами та споживачами фітнес-послуг виявлено, що велика кількість працюючих фітнес-інструкторів відчуває труднощі в професійній діяльності, що пов'язані з нестачею засобів педагогічної взаємодії зі споживачами; невмінням самостійно регулювати свою діяльність, а також неоптимальною мотивацією до професійної діяльності.

2. За результатами самооцінки та експертного оцінювання фітнес-інструкторів підтверджені даними діагностики за складеним діагностичним комплексом й особистими спостереженнями, що в сукупності вказало на необхідність цілеспрямованої роботи з реалізації педагогічних умов формування професійно-педагогічної компетентності на етапі навчання у закладі вищої освіти, що сприяла б підвищенню ефективності педагогічної складової їхньої професійної діяльності.

**Узагальнені результати дослідження працюючих фітнес-інструкторів
за об'єктивними показниками (n=600)**

Показник	Сер. арифм.	Станд. відх.
Опитувальник «Адаптивність» А. Маклакова та С. Чермяніна		
Достовірність	4,16*	2,11
Особистісний адаптивний потенціал	40,50*	12,63
Комунікативні здібності	20,01*	7,87
Нервово-психічна стійкість	12,29*	3,50
Моральна нормативність	8,20*	2,61
Тест «Уміння слухати»		
Уміння слухати	44,44	6,78
Методика діагностики рівня емпатійних здібностей В. Бойко		
Раціональний канал	2,75	0,85
Емоційний канал	2,89	1,37
Інтуїтивний канал	3,66	1,29
Установки	3,61	0,83
Здатність проникати	2,96	0,92
Ідентифікація	2,56	0,73
Загальний показник	18,44	2,91
Тест-опитувальник А. Зверькова та Е. Ейдмана для дослідження вольової саморегуляції		
Загальна шкала	10,35	3,19
Настирливість	6,11	2,71
Самоконтроль	4,80	2,08
Методика В. Тернопільської для визначення рівня самооцінки		
Рівень самооцінки	54,53	11,13
Тестування професійних знань		
Знання з теорії та практики фітнесу	5,03	1,58
Об'єктивно необхідні психологічні та педагогічні знання	2,96	1,33

3. Одержані під час аналізу факти виявили загальний незадовільний стан сформованості професійно-педагогічної компетентності в працюючих фітнес-інструкторів.

Список використаної літератури:

1. Василенко М. М. Тезаурус дослідження професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищому навчальному закладі. *ScienceRise. Pedagogical Education*. 2016. № 8. С. 4-10.

2. Василенко М. М., Денисова Л. В. Методологічні підходи до дослідження професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. *Науковий часопис [Національного педагогічного університету імені М. П. Драгоманова]. Серія 15 : Науково-педагогічні проблеми фізичної культури (фізична культура і спорт)*. 2017. Вип. 5К. С. 55-59.

3. Данилюк В. М. Фітнес-культура в системі фізкультурної освіти студентів вузів. Проблеми та перспективи розвитку сучасної науки в країнах Європи та Азії : матеріали XXXVI Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції, 31 березня 2021 р. Переяслав. 2021. С. 133-135.

4. Корносенко О. Експериментальна робота з формування професійної компетентності майбутніх фітнес-тренерів. *Педагогічні науки*. 2017. Вип. 69. С. 74-78.

5. Корносенко О., Хоменко П. Інтеграційно-диференційований науковий підхід до професійної підготовки майбутніх фітнес-тренерів. *Ukrainian professional education*. 2017. Вип. 1. С. 84-90.

6. Майвалдова О. Зміст психофізичної готовності майбутніх фітнес-тренерів. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2020. Вип. 3. С. 316-328.

7. Максимова К. В. Професійні компоненти особистості майбутніх фітнес-тренерів. *Вісник Національного університету «Чернігівський колегіум» імені Т. Г. Шевченка. Серія : Педагогічні науки*. 2020. Вип. 10. С. 167-172.

8. Пастушкова Н. А. Формування спеціальних професійних компетентностей майбутніх фітнес-тренерів у закладах вищої освіти України. *Інноваційна педагогіка*. 2020. Вип. 30(1). С. 113-119.

9. Приймак М., Смірнова В. Пріоритетні види, типи і форми підвищення кваліфікації фітнес-тренерів. *Спортивний вісник Придніпров'я*. 2017. № 3. С. 159-162.

10. Прима А. В., Путров С. Ю. Особливості закордонного досвіду підготовки фітнес-тренерів у вищих навчальних закладах. *Наукові записки Бердянського державного педагогічного університету. Сер. : Педагогічні науки*. 2017. Вип. 2. С. 302-307.

11. Прима А. Формування готовності майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності у фітнес-індустрії: проблеми та перспективи. *Наукові записки Тернопільського національного педагогічного університету імені Володимира Гнатюка. Серія : Педагогіка*. 2017. № 3. С. 52-59.

12. Сватъев А. В. Теоретичні аспекти підготовки майбутніх фітнес-тренерів до професійної діяльності. *Педагогіка формування творчої особистості у вищій і загальноосвітній школах*. 2017. Вип. 53. С. 246-253.

13. Соїна І. Ю., Петрусенко Н. Ю., Максимова К. В. Організаційно-педагогічні принципи форму-

вання культури здоров'я майбутніх фітнес-тренерів. *Інноваційна педагогіка*. 2021. Вип. 35. С. 129-132.

14. Хлус Н. О., Цись Д. І., Цись Н. О. Використання сучасних фітнес-технологій у процесі фізичної підготовки футболісток студентських команд на загальнопідготовчому етапі підготовчого періоду. *Спортивні ігри*. 2021. № 1(19). С. 65-74.

15. Шепель Є. В., Симонік А. В., Пономарьов В. О., Царенко К. В., Воронков Є. О. Оцінка сформованості професійно-педагогічної компетентності фітнес-інструкторів

Shepel E., Simonik A., Ponomarev V., Tsarenko K., Voronkov E. Assessment of the formation of professional and pedagogical competence of fitness instructors

Modern standards of Higher Education confirm the need to study the specifics of the formation of professional and pedagogical competence of a teacher, in particular, we are talking about ways to form professional and pedagogical competence of future fitness instructors. The purpose of the study is to study the state of formation of professional and pedagogical competence of fitness instructors. To identify the state of formation of professional and pedagogical competence of working fitness instructors, a ascertaining study was conducted, which involved 60 young (21 over 30 years old) specialists from 20 Physical Culture and health organizations in Zaporozhye and Kharkiv.

In the course of the study, a complex of interrelated methods was used: diagnostic conversations, purposeful pedagogical observations of the behavior of fitness instructors and their relationships with service consumers, expert assessment of professional and pedagogical competence of fitness instructors by employers, service consumers and colleagues, testing of professional knowledge of fitness instructors, research of the formation of criteria for professional and pedagogical competence using diagnostic techniques.

The data obtained during the study revealed a general unsatisfactory state of formation of professional and pedagogical competence in working fitness instructors. A large number of working fitness instructors experience difficulties in their professional activities, which are associated with a lack of means of pedagogical interaction with consumers; inability to independently regulate their activities, as well as suboptimal motivation for professional activities. The conducted research indicated the need for purposeful work on the implementation of pedagogical conditions for the formation of professional and pedagogical competence at the stage of training in a higher education institution, which would contribute to improving the effectiveness of the pedagogical component of their professional activities.

Key words: professional and pedagogical competence, fitness instructor, state of formation, professional training.